

RAUMAN
NORMAALIKOULU

TURUN
YLIOPISTO

**Suunnitelma oppilaiden suojaamiseksi
kiusaamiselta, häirinnältä, syrjinnältä ja
väkivallalta Rauman normaalikoulussa**

sisältö:

KIUSAAMISEN, HÄIRINNÄN, SYRJINNÄN JA VÄKIVALLAN EHKÄISY JA NIIHIN PUUTTUMINEN

1	Turvallinen opiskeluympäristö	2
2	Määritelmät: kiusaaminen, syrjintä, häirintä, väkivalta	3
2.1	Kiusaaminen	3
2.2	Häirintä	4
2.3	Syrjintä	5
2.4	Väkivalta	6
3	Ennaltaehkäisevä toiminta	7
3.1	Toimintakulttuuri	7
3.2	Työrauhapaketti	8
3.3	Verso eli vertaissovittelu	8
3.4	KiVa Koulu eli kiusaaminen vastainen toimenpideohjelma	9
3.5	Ohjeistus oppilaille	9
3.6	Ohjeistus huoltajille	10
3.7	Opiskeluhoitohenkilöstön tuki	10
3.8	Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot ja muut tuen tarjoajat	10
3.9	Esiintyvyyden seuranta	11
4	Puuttuminen kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan	11
4.1	Toimintaohjeet oppilaan kohdattua kiusaamista, häirintää, syrjintää tai väkivaltaa koulussa tai koulumatkalla	12
4.2	Toimintaohjeet, jos koulussa työskentelevä aikuinen on osallinen kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan	15
4.3	Toimintaohjeet, jos koulussa työskentelevä aikuinen joutuu kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän tai väkivallan kohteeksi	15
5	Perehdytys	16
5.1	Opettajien ja muun henkilöstön perehdytys	16
5.2	Oppilaiden perehdytys	16
6	Suunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi, toiminnan kehittäminen ja päivitys	16
7	Tukiaineisto ja aiheeseen liittyviä linkkejä	17

KIUSAAMISEN, HÄIRINNÄN, SYRJINNÄN JA VÄKIVALLAN EHKÄISY JA NIIHIN PUUTTUMINEN

1 Turvallinen opiskeluympäristö

Perusopetuslain mukaan opetukseen osallistuvalla on oikeus turvalliseen opiskeluympäristöön (29§). Oppilaan velvollisuutena on, että hän suorittaa tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytyy asiallisesti. Hänen on käyttäydyttävä muita kiusaamatta ja syrjimättä sekä toimittava siten, ettei hän vaaranna muiden oppilaiden, koulu yhteisön tai opiskelu ympäristön turvallisuutta ja terveyttä (35§). Koulussa toimitaan perusopetuslain ja muiden lakien ja asetusten mukaan.

Yhdenvertaisuuslain mukaan ketään ei saa syrjiä iän, alkuperän, kansalaisuuden, kielen, uskonnon, vakaumuksen, mielipiteen, poliittisen toiminnan, ammattiyhdistystoiminnan, perhesuhteiden, terveydentilan, vammaisuuden tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella (8§). Yhdenvertaisuuslaissa on muutakin ohjeistusta, jota koulun tulee noudattaa.

Tasa-arvolain mukaan koulun on puututtava sukupuoleen ja sukupuoli-identiteettiin tai sukupuolen ilmaisuun perustuvaan syrjintään (7§). Myös seksuaalinen häirintä tai sukupuoleen perustuva häirintä ovat kiellettyjä. Kouluilta edellytetään tässä laissa määritellyjä toimenpiteitä.

Rikoslaisissa on määritelty sen mukaan rangaistavat teot. Koulussa on huomioitava kiusaamista, häirintää, syrjintää ja väkivaltaa käsiteltäessä, että epäasiallinen käyttäytyminen toista henkilöä kohtaan voi johtaa rikosilmoitukseen koulussa annetun rangaistuksen lisäksi. Muut mahdolliset häirintään liittyvät ilmiöt esim. vainoaminen, viestintäsalaisuuden tai kotirauhan rikkominen, identiteetin varastaminen, yllyttäminen rikokseen jne. johtavat lain mukaisiin rangaistuksiin.

Vahingonkorvauslaki tulee kyseeseen, mikäli tapaukseen liittyy sen lain piiriin kuuluvia korvausvastuita.

Koulujen toimintaa valvoo ja ohjeistaa **Opetushallitus**, joka on julkaissut tähän aiheeseen liittyvää tukiaineistoa nettisivuilla: ”Ei kaikelle väkivallalle”. Yhdenvertaisuuden toteutumista valvoo **yhdenvertaisuusvaltuutettu** ja tasa-arvokysymyksiä **tasa-arvovaltuutettu**.

[Perusopetuslaki](#)

[Yhdenvertaisuuslaki](#)

[Laki naisten ja miesten välisestä tasa-arvosta](#)

[Rikoslaki](#)

[Vahingonkorvauslaki](#)

[Opetushallitus](#)

[Yhdenvertaisuusvaltuutettu](#)

[Tasa-arvovaltuutettu](#)

Lähteenä tässä suunnitelmassa on käytetty Opetushallituksen nettisivuja ”Ei kaikelle väkivallalle” ja opaskirjaa Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa.

[Ei kaikelle väkivallalle](#)

[Kiusaamisen vastainen työ kouluissa ja oppilaitoksissa](#)

2 Määritelmät: kiusaaminen, häirintä, syrjintä, väkivalta

Kiusaaminen, häirintä, syrjintä ja väkivalta aiheuttavat usein pelkotiloja, ahdistusta sekä erilaisia fyysisiä ja psyykkisiä terveysongelmia. Kasvuikässä olevat lapset ja nuoret tarvitsevat kannustusta ja rohkaisua kehittyäkseen omaksi itsekseen. Vaikutukset epäasiallisen kohtelun uhriksi joutuneen elämään voivat olla hyvin pitkäaikaisia. Loukkaavat sanat, ilmeet ja teot eivät yleensä unohdu helposti, vaikka uhri yrittäisikin esittää välinpitämättömyyttä. Ulkopuolinen ei voi tietää tapahtuneen loukkaavuutta ja toisen pahan olon tunnetta.

2.1 Kiusaaminen

Kiusaaminen voi olla

- haukkumista, pilkkaamista, mitätöintiä, ”läpänheittoa” ja vähättelyä kiusatun rektioista
- ilkeitä puheita, eleitä tai ilmehdintää
- yksin jättämistä tai eristämistä ryhmästä
- tönimistä ja lyömistä

Kiusaamisteot vahingoittavat tai loukkaavat toista.

- Kiusatuksi joutunut ei pysty yleensä puolustautumaan tai vaikuttamaan saamaansa kohteluun.
- Kiusaaminen on usein ryhmäilmiö ja siihen saattaa liittyä aseman tavoittelua ryhmässä toista alistaen.

Kiusaamisella tarkoitetaan tahallista, toistuvaa ja pitkäkestoista toimintaa,

- mutta jo yksikin teko voi olla toiselle vahingollinen ja aiheuttaa pelkoa kiusatuksi tulemisesta.

Erimielisyydet ja niistä johtuvat riidat eivät ole kiusaamista,

- ellei niissä ole mukana epäasiallisia tekoja toista kohtaan
- tai toiselle haitallista tai vahingoittavaa vallankäyttöä.
- Epämiellyttävä toistuva tavaroitten ottaminen tai muu häiritsevä toiminta on selvitettävä!

Kiusaamistilanteet liittyvät usein sosiaalisiin ryhmätilanteisiin ja kamppailuun asemasta ryhmässä.

Jokaiseen kiusaamistekoon on puututtava välittömästi!

2.2 Häirintä

Häirintää on luoda syrjivä ilmapiiri, joka kohdistuu esim.

- seksuaaliseen suuntautumiseen
- alkuperään
- vammaisuuteen

Häirinnällä luodaan ilmapiiri, joka on toista henkilöä

- halventava, nöyryyttävä
- uhkaava, vihamielinen
- hyökkäävä

Häirintä voi ilmetä

- asiattomana vihjailuna
- loukkaavana käytöksenä sanoin tai teoin
- kirjoitettuna tai puhuttuna
- ihmisarvoa loukkaavan materiaalin esittämisenä verkossa tai sosiaalisessa mediassa

Seksuaalinen häirintä ja väkivalta

- loukkaa aina koskemattomuutta tai itsemääräämisoikeutta
- vaikuttaa käsityksiin omasta kehosta ja läheisyydestä, ihmissuhteista ja omasta seksuaalisuudesta
- aiheuttaa aina inhimillistä kärsimystä

Seksuaalisella häirinnällä tarkoitetaan sitä, kun loukataan henkistä tai fyysistä koskemattomuutta

- sanallisesti
- sanattomasti
- fyysisellä tai muulla seksuaalisella ei-toivotulla käytöksellä

Seksuaalisella häirinnällä luodaan ilmapiiri, joka on

- uhkaava, vihamielinen
- halventava, nöyryyttävä
- ahdistava

Seksuaalista häirintää ja väkivaltaa ovat esimerkiksi:

- seksuaalissävyytteisten viestien ja kuvamateriaalien lähettäminen
- kuvien tai henkilön kommentointi
- fyysinen ei-toivottu käytös ja kosketus: sively, puristelu, taputtelu, kouriminen tai muu koskettelu esimerkiksi sukuelimiin, pakaroihin, rintoihin tai reisiin
- sukupuolista tai seksuaalista kanssakäymistä koskevat vaatimukset tai ehdotukset
- pakottaminen seksuaaliseen tekoon, joka loukkaa itsemääräämisoikeutta
- pakottaminen seksuaalisen materiaalin katsomiseen tai seksiin
- alle 18-vuotiaan seksuaalinen hyväksikäyttö ja alle 16-vuotiaan houkuttelu seksuaalisiin tekoihin
- seksuaalipalvelun ostaminen alle 18-vuotiaalta
- raiskaus, myös seurustelusuhteessa, avo- tai avioliitossa
- kunniaväkivalta ja sukuelinten silpominen

Vähemmistöön kuulumisen lisää häirinnän riskiä merkittävästi!

2.3 Syrjintä

Yhdenvertaisuus on Suomessa perusoikeus. Perustuslaki, yhdenvertaisuuslaki ja tasa-arvo-laki määrittävät tätä perusoikeutta.

Yhdenvertaisuuslain ja tasa-arvo-lain kieltämät syrjintäperusteet ovat

- ikä, alkuperä
- kansalaisuus, kieli
- uskonto, vakaumus
- mielipide, poliittinen toiminta, ammattiyhdistystoiminta
- perhesuhteet
- terveydentila, vammaisuus
- seksuaalinen suuntautuminen
- sukupuoli, sukupuoli-identiteetti, sukupuolen ilmaisu
- muu henkilöön liittyvä syy

Ketään ei saa ilman hyväksyttävää perustetta asettaa eri asemaan!

Syrjintää on se,

- että ihmistä kohdellaan huonommin kuin toista henkilökohtaisen ominaisuuden ja laissa säädetyn syrjintäperusteen perusteella.

Välitöntä syrjintää on esimerkiksi se,

- että romanitautaiselle opiskelijalle ei anneta opiskeluvälineitä kuten muille opiskelijoille.

Syrjintää on myös,

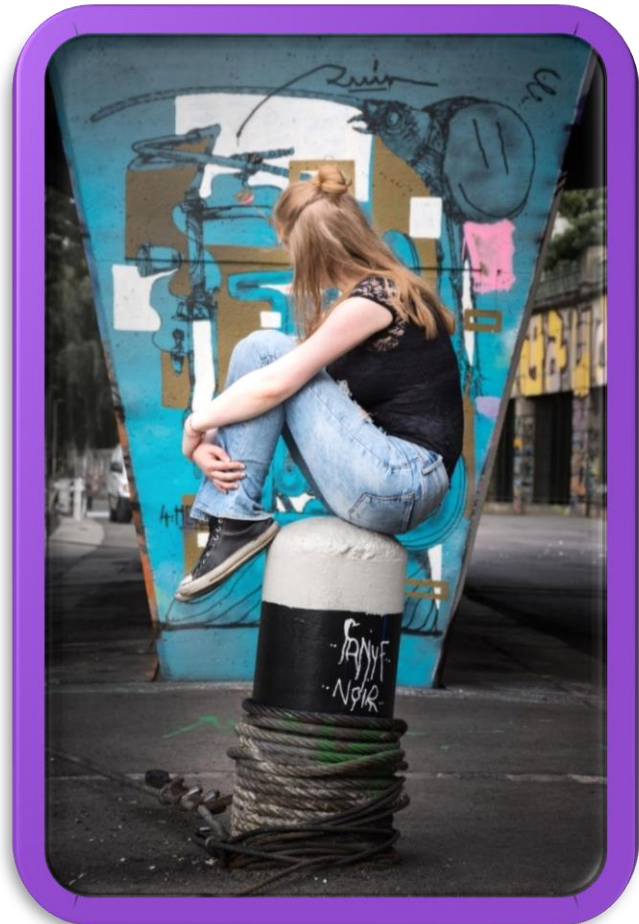
- kun näennäisesti neutraali sääntö, peruste tai käytäntö saattaa ihmisen muita epäedullisempaan asemaan henkilökohtaisen ominaisuuden perusteella.

Välillistä syrjintää on esimerkiksi se,

- että pyörätuolilla liikkuva oppilas ei pysty käyttämään koulurakennusta tai pihaa kuten muut oppilaat.

Vihapuhe

- on viestintää, joka lietsoo yhtä ihmistä tai ihmisryhmää vastaan.
- saattaa olla lainvastaista syrjintää yhdenvertaisuuslain nojalla, vaikka se ei välttämättä täytä rikoksen tunnusmerkkejä.

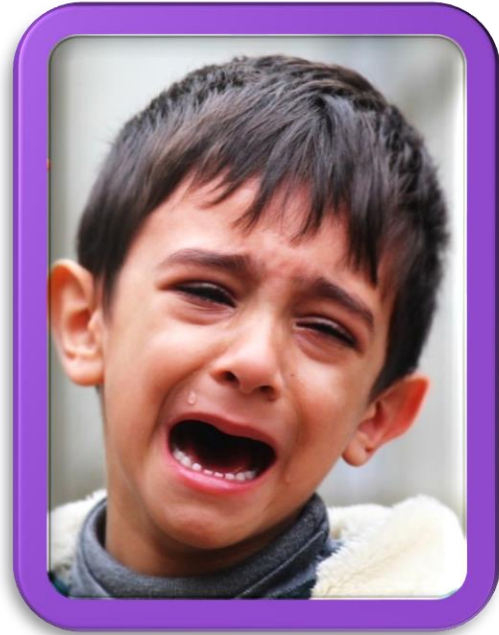

Vihapuhe voi kohdistua

- ihonväriin, kansalliseen tai etniseen alkuperään
- uskontoon tai vakaumukseen
- seksuaaliseen suuntautumiseen tai vammaisuuteen

Vihapuheen tarkoituksena

- on useimmiten luoda kuva tiettyyn vähemmistöryhmään kuuluvista ihmisistä epäilyttävinä, epäluotettavina tai alempiarvoisina.

Vihapuhe loukkaa usein syvästi toisen henkilön ihmisarvoa!**2.4 Väkivalta****Väkivalta**

- on vallan, kontrollin tai fyysisen voiman tahallista käyttöä
- on sillä uhkaamista siten, että se kohdistuu toiseen ihmiseen tai ihmisryhmään
- johtaa tai voi johtaa vamman syntymiseen, kehityksen häiriytymiseen, perustarpeiden tyydyttämättä jäämiseen tai kuolemaan

Väkivallanteot voivat olla fyysisiä, henkisiä tai seksuaalisia:

Fyysinen väkivalta on tönimistä, repimistä, ravistelua, raapimista, lyömistä, potkimista, tukistamista, kuristamista tai ampuma- tai teräaseen käyttöä.

Henkinen väkivalta on alistamista, arvostelua, nimittelyä, halveksumista, kontrollointia, eristämistä, tavaroiden hajottamista tai jollakin näistä uhkailua. Myös fyysisellä väkivallalla uhkailu on henkistä väkivaltaa.

Seksuaalista väkivaltaa on pakottaminen seksuaaliseen tekoon, seksuaalisen materiaalin katsomiseen tai seksiin, alle 18-vuotiaan seksuaalinen hyväksikäyttö ja alle 16-vuotiaan houkuttelu seksuaalisiin tekoihin, seksuaalipalvelun ostaminen alle 18-vuotiaalta, raiskaus, kunniaväkivalta ja sukuelinten silpominen. Seksuaalinen väkivalta loukkaa henkilön koskemattomuutta ja itsemääräämisoikeutta.

Kunniaan liittyvä väkivalta on sitä, että perheen tai suvun kunnian suojelemiseksi tai palauttamiseksi käytetään väkivaltaa tai uhkaillaan sillä, jos perheenjäsen ei noudata oman yhteisön seksuaalisen ja sosiaalisen käyttäytymisen sääntöjä. Kunniaan liittyvä väkivalta on usein sukupuolittunutta ja tyttöihin ja naisiin kohdistuvaa. Fyysistä tai henkistä koskemattomuutta tai itsemääräämisoikeutta rikotaan esimerkiksi tiukalla rajoittamisella (määräämällä esimerkiksi, miten henkilö saa pukeutua tai kenen kanssa hän saa olla). Kunniaan liittyvä väkivalta voi ilmetä myös pahoinpitelynä, tyttöjen ja naisten sukuelinten silpomisena tai avioliittoon pakottamisena.

Väkivallanteoista useimmat ovat Suomen lainsäädännön mukaan rangaistavia tekoja!

[Tietoa rikoksista lapsille ja nuorille](#)

3 Ennaltaehkäisevä toiminta

Rauman normaalikoulun strategiassa on nostettu tärkeiksi arvoiksi: **avoimuus, ainutlaatuisuus, yhdenvertaisuus, yhteisöllisyys ja turvallisuus**. Niiden toteutuminen edellyttää, että koko yhteisö, lapset, nuoret ja aikuiset sitoutuvat omalla toiminnallaan rakentamaan kaikille yhteistä ja hyvinvoivaa koulua.

Avoimuuden periaatteella kaikkeen epäasialliseen käyttäytymiseen ja kohteluun pitää puuttua välittömästi. Jokaista rohkaistaan ilmoittamaan itse kokemastaan tai huomaamastaan kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta. Aikuisten tehtävänä on omalla toiminnallaan osoittaa, että he edellyttävät muiden kunnioitusta ja seuraavat ja puuttuvat henkisesti tai fyysisesti vahingoittavaan toimintaan nopeasti.

Yhdenvertaisuuden periaatteeseen kuuluu tasapuolinen kohtelu, johon yhdessä laadittu työrauhapaketti yhdenvertaista puuttumista toteuttavana luo toiminnan raamit. Toisia kunnioittamalla, heidän ainutlaatuisuutensa hyväksymällä ja yhteisiä sääntöjä noudattamalla jokainen vahvistaa turvallista koulunkäyntiä.

3.1 Toimintakulttuuri

Toimintakulttuuri käsitteenä kuvaa koulun kaikkea arjen toimintaa esim. sitä ohjaavia sopimuksia, periaatteita, opetuksen toteuttamista, työskentelytapoja, vuorovaikutusta, valinnanmahdollisuuksia, oppimisen tukea, opiskeluhoitoa, hyvinvoinnista huolehtimista, osallisuuden huomioimista sekä mahdollisuutta monipuoliseen kehittymiseen opetusta tukevan muun toiminnan avulla. Toimintakulttuuri on sitoutumista yhteisiin arvoihin, tavoitteisiin ja oppimiskäsitykseen.

Turvallisen koulu yhteisön rakentumiseen vaikuttaa sen jokainen jäsen!

Normaalikoulussa tuetaan yhteisöllistä toimintakulttuuria

- vahvistamalla ryhmään kuulumista, muiden arvostamista ja moninaisuutta
- kehittämällä tunne- ja vuorovaikutus- ja kaveritaitoja ja käyttämällä monipuolisia työtapoja
- edellyttämällä toimimista kaikkien kanssa yhteistyössä ryhmissä tai muissa työskentelymuodoissa
- luomalla mm. monialaisten oppimiskokonaisuuksien avulla eri-ikäisten kohtaamisia
- järjestämällä kummioppilastoimintaa ja luokkien välistä yhteistyötä
- kehittämällä yhteisöllistä toimintaa ja tapahtumia
- vahvistamalla oppilaiden osallisuutta monipuolisesti
- tukemalla oppilaskunnan toimintaa
- ohjaamalla tukioppilaita
- toteuttamalla aktiivista opiskeluhoitotyötä
- tarjoamalla opiskeluhoitohenkilöstön tukea positiivisena toimintana, johon oppilailla on oikeus
- hyödyntämällä nuorisotoimen palveluja ja muiden ulkopuolisten asiantuntemusta
- suunnittelemalla ja kehittämällä viihtyisyyttä ja viihtyvyyttä yhdessä
- keskustelemalla ja seuraamalla toteutuuko koulun toiminnassa yhdenvertaisuus ja tasa-arvo
- puuttumalla epäasialliseen kohteluun ja psyykkiseen ja fyysiseen turvallisuuden vaarantumiseen
- huolehtimalla koulun terveellisyydestä, turvallisuudesta ja hyvinvoinnista

Oppilaiden turvallisesta koulupäivästä ovat vastuussa

- rehtorit, vastaamalla työpäivän turvallisuudesta ja hyvinvoinnista yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa
- luokanopettajat omista ryhmistään niitä opettaessa ja siirryttäessä oppimisympäristöstä toiseen
- luokanohjaajat yhdessä muiden opettajien kanssa vastuullisena valvontaluokastaan
- kaikki opettajat opettamiensa tuntien aikana kustakin ryhmästä tai oppilaista
- kaikki opettajat yhdessä eri tilanteissa ja valvontatehtävissä
- koulunkäynnin ohjaajat yhteistyössä opettajien kanssa
- aamu- ja iltapäiväkerhon ja muiden kerhojen ohjaajat
- opiskeluhoitohenkilöstö antamalla tukea, sitä tarvitseville ja haluaville oppilaille

Yhteisöllinen toimintakulttuuri ehkäisee epäasiallista käyttäytymistä!

3.2 Työrauhapaketti

Rauman normaalikoulun järjestyssäännöt ja seuraamukset sääntöjen rikkomisesta on koottu Työrauhapaketti. Siinä on kuvattu sovitut toimintatavat, kurinpitotoimet ja yhdenvertaisen puuttumisen ohjeistuksen mukaan tapauskohtainen arviointi teon luonteen ja mahdollisen toistuvuuden mukaan, huomioiden tekijän ikä ja kehitystaso.

[koulun kotisivut: suunnitelmia ja ohjeita](#)

3.3 Verso eli vertaissovittelu

Rauman normaalikoulussa on otettu käyttöön vertaissovittelutoiminta, jossa oppilaat voivat toimia pienten riitatilanteiden sovittelijoina. Tavoitteena on oppia myös itse huomaamaan, että sopimalla voi välttää riitojen muodostumisen kiusaamiseksi.

[vertaissovittelu](#)

3.4 KiVa Koulu eli kiusaamisen vastainen toimenpideohjelma

Rauman normaalikoulu kuuluu KiVa Koulu -verkostoon. KiVa Koulu-ohjelmaan kuuluu kiusaamista käsitteleviä ja ehkäiseviä oppitunteja eri vuosiluokille. Opettajista muodostuva KiVa -tiimi käsittelee heille lähetettävät kiusaamistapaukset. Tiimin jäsenet esittelevät koulussa ja ilmoitetaan huoltajille Wilman kautta.

[KiVa Koulu](#)

3.5 Ohjeistus oppilaille

Oppilaita ohjastetaan joka lukuvuoden alussa, miten he itse voivat toimia ja miten he ilmoittavat kohtaamastaan epäasiallisesta kohtelusta, joka on kohdistunut heihin itseensä tai johonkin toiseen. Työrauhapaketin sisältö käsitellään oppilaiden iän ja kehitystason mukaisesti.

Oppilas voi kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Toimi kouluyhteisössä rakentavasti ja ole reilu kaveri.
- Jos huomaat epäasiallista kohtelua, osoita tukeasi ja ota yksin jäävä mukaan ryhmään.
- Ilmoita koulun aikuisille heti, jos huomaat tai itse kohtaat kiusaamista, häirintää, syrjintää tai väkivaltaa ja kerro keitä oli paikalla.
- Kerro myös verkossa tapahtuvista epämiellyttävistä asioista ja säilytä todisteet.
- Käytä oikeuttasi psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä kouluterveydenhuoltoon, kun tarvitset tukea.
- Osallistu koulun suunnitelmien ja sääntöjen valmisteluun aina kun mahdollista.

**Oppilaan on käytädyttävä asiallisesti muita kiusaamatta ja syrjimättä!
Ihmisten tai ympäristön terveyttä ja turvallisuutta ei saa vaarantaa!**

3.6 Ohjeistus huoltajille

Huoltajia ohjeistetaan joka lukuvuoden alussa Wilman kautta, miten he voivat toimia. Vastuu lapsen ja nuoren kasvusta on ensisijaisesti huoltajalla. Huoltajien tehtävänä on tukea lapsen ja nuoren koulunkäyntiä ja oppivelvollisuuden suorittamista.

Huoltaja voi kiinnittää huomiota seuraaviin asioihin:

- Huomaa muutokset lapsesi tunnetiloissa tai käyttäytymisessä.
- Ilmoita ensisijaisesti luokanopettajalle tai luokanohjaajalle tai jollekin muulle opettajalle heti, jos saat tietoonsi lapseesi tai muihin lapsiin kohdistuvasta epäasiallisesta kohtelusta: kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta.
- Myös vapaa-ajalla tapahtuneesta voi kertoa, jos sillä mielestäsi voi olla vaikutusta koulunkäyntiin.
- Keskustele lapsesi kanssa epäasiallisen käyttäytymisen eri muodoista, kaverisuhteista koulussa ja vapaa-ajalla sekä digitaalisessa ympäristössä. Tutustu missä someympäristöissä lapsesi liikkuu.
- Harjoittele lapsesi kanssa mediataitoja ja netin käyttöä. Rajoita liiallista ruutu-aikaa.
- Opettajan tai rehtorin tulee ilmoittaa tietoonsa tulleesta koulussa tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta niihin syyllistyneen ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle.
- Lapsellasi on oikeus psykologi- ja kuraattoripalveluihin sekä kouluterveydenhuoltoon. Opiskeluhuollon palvelujen asiantuntijat tarjoavat ohjausta myös huoltajalle.
- Mikäli kiusaaminen johtaa kurinpitotoimiin- tai puuttumiskeinoihin tai sillä on rikosoikeudellisia seuraamuksia, noudatetaan asianosaisten kuulemisessa ja huoltajille tiedottamisessa lainsäädännön edellyttämiä menettelytapoja. Koulun työrauhapakettissa on normaalikoulun puuttumiskeinoista ja kurinpitotoimista tarkemmin.

3.7 Opiskeluhoitohenkilöstön tuki

Rauman normaalikoulun opiskeluhoitohenkilöstöön kuuluvat terveydenhoitaja, kuraattori ja psykologi. Heidän tavoittamisestaan ja toimintatavoistaan jaetaan joka lukuvuoden alussa tiedote oppilaille, huoltajille ja henkilökunnalle Wilman kautta. Opiskeluhoitosuunnitelmasta selviää tarkemmin koulun opiskeluhoitotyön kokonaisuus.

[koulun kotisivut: suunnitelmia ja ohjeita](#)

3.8 Koulun ulkopuoliset yhteistyötahot ja muut tuen tarjoajat

Rauman normaalikoulu tekee tarvittaessa yhteistyötä eri tahojen kanssa epäasiallisen kohtelun puuttumisen ratkaisemisessa.

Yhteistyötahoja ennaltaehkäisyyn, puuttumisen tai jälkikäsittelyn tueksi:

- Rauman kaupungin nuorisotoimi
- lasten- ja nuorten psykiatrian poliklinikka ja muut tukitoimia tarjoavat tahot
- lastensuojelu ja sosiaalitoimi
- Ankkuri-toiminta ja poliisi

Tukea tarjoavia valtakunnallisia tahoja:

- MLL:n auttavat puhelimet
- erilaiset neuvovat nettikanavat ja -sovellukset

3.9 Esiintyvyyden seuranta

Koulun aikuisten tulee tehdä huomioita oppilaiden välisissä suhteissa tapahtuvista muutoksista ja seurata tilannetta myös epäasialliseen kohteluun puuttumisen jälkeen. Opiskeluhoitoryhmä seuraa kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan esiintymistä siitä saatujen tietojen perusteella. Yksittäisiä tapauksia ei käsitellä, mutta tutkimustuloksista esiin nousevien luokkien kokonaistilanteen korjaamiseksi suunnitellaan puuttumis- ja tukitoimenpiteitä.

Epäasiallisen kohtelun esiintyvyyden seuranta:

- arjen tilanteet jatkuvasti
- KiVa Koulu – kysely vuosittain
- valtakunnallinen kouluterveyskysely 4., 5., 8. ja 9. luokat
- koulun oma hyvinvointikysely
- luokkakohtaiset kyselyt ja selvitykset tarvittaessa

Epäasiallinen kohtelu voi loppua vain, jos kukaan ei sitä hyväksy!

Voit itse valita oletko mukana kiusaamassa ja syrjimässä muita!

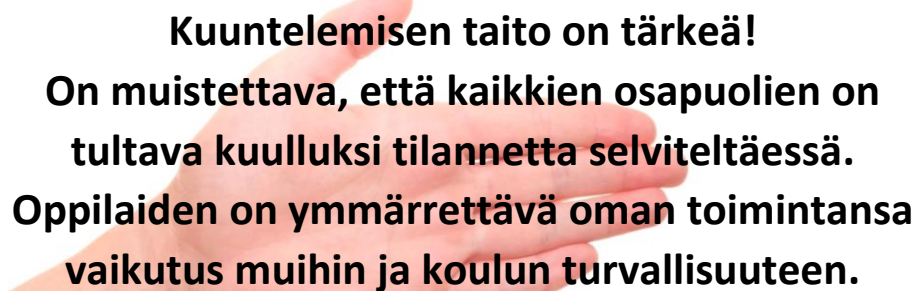
4 Puuttuminen kiusaamiseen, häirintään, syrjintään ja väkivaltaan

Opettajilla ja rehtoreilla on velvollisuus ilmoittaa tietoonsa tulleesta oppimisympäristössä tai koulumatkalla tapahtuneesta kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta niistä epäillyn ja niiden kohteena olevan oppilaan huoltajalle tai muulle lailliselle edustajalle.

4.1 Toimintaohjeet oppilaan kohdattua kiusaamista, häirintää, syrjintää tai väkivaltaa koulussa tai koulumatkalla

1. Kun koulun aikuiselle kerrotaan kiusaamisesta, häirinnästä, syrjinnästä tai väkivallasta:

- Jos olet tilanteen havaitsija tai henkilö, jolle se ensimmäisenä kerrotaan tai jos kertojan mukaan joku toinen aikuinen ei ole ottanut aiemmin kerrottua vakavasti, keskity kuuntelemaan.
- Keskustele epäasiallisen kohtelun kokeneen oppilaan kanssa, mitä, milloin ja kuinka usein sitä on tapahtunut ja ketkä ovat tekijöinä. Jos hän vähättelee tilannetta, niin painota hänen oikeuttaan turvallisuuteen ja velvollisuuttasi ilmoittaa huoltajille (ja opettajille, jos et itse ole opettaja). Jos ilmoittajana ovat muut kuin uhri, selvitä mitä kukin on nähnyt ja kuullut.
- Yritä tulkita, onko kyse oppilaiden välisestä riitatilanteesta, joka käsitellään keskustelemalla ja tilannetta sen jälkeen arjessa seuraamalla. Usein pelitilanteet ja kiistelyt tasaväkisten kanssa ovat riitatilanteita, pettymysten sietämiseen liittyviä tai mahdollisesti myös vahinkoja.
- Jos asia koskee oman oppilasryhmäsi lasta tai nuorta, harkitse, onko se selvitettävissä yksin kasvatuksellisenä puhutteluna ja ohjauksena, vai vietkö asian Verso-keskusteluun tai KiVa -tiimiin. Näitä käytetään, jos tilanne on toistuva, eikä sisällä törkeää tai vakavaa kiusaamista, syrjintää, häirintää tai väkivaltaa. KiVa -käsittelyä on yleensä edeltänyt useita keskusteluja.
- Harkitse tarvitsetko toisen aikuisen apua varsinkin, jos epäasiallinen kohtelu vaikuttaa vakavalta.

Kuuntelemisen taito on tärkeä!
On muistettava, että kaikkien osapuolien on tultava kuulluksi tilannetta selvitetäessä.
Oppilaiden on ymmärrettävä oman toimintansa vaikutus muihin ja koulun turvallisuuteen.

2. Arvioi kerrotusta tapahtuman vakavuusaste ja ilmoita eteenpäin:

- Jos asia koskee oppilasta, jota et tunne tai opeta, välitä tieto hänen vastuupettajalleen.
- Sovi selkeästi, kuka ottaa vastuun ja ilmoittaa huoltajille.
- Vastuun ottanut selvittää, liittyykö koulumatkalla tai koulussa tai somessa tapahtuneeseen aikaisempaa epäasiallista kohtelua koulussa.
- Tutki työrauhapakettista ja sen yhdenvertaisen puuttumisen ohjeistuksista, edellyttäisikö tapahtunut vakavuudessaan esim. yhteyttä lastensuojeluun tai poliisiin. Tällöin asiasta on ilmoitettava heti myös rehtorille. Vakavissa tilanteissa asian käsittelyä suunnitellaan yhdessä ja vastuussa on yleensä rehtori. Tärkeintä on varmistaa, että käsittely on oikeudenmukainen ja tehdään yhteistyössä huoltajien kanssa.
- Ankkuri on Rauman poliisiasemalla toimiva moniammatillinen tiimi, johon kuuluvat poliisi, sosiaalityöntekijä, sosiaaliohjaaja ja sairaanhoitaja. Heiltä voi aina kysyä toimintaohjeita.
- Lastensuojeluun voi olla yhteydessä esim. konsultoivan puhelimen kautta ja saada neuvoja.

3. Huoltajille ilmoittaminen:

- Jos epäasiallinen kohtelu koulumatkalla tai somessa ei liity koulussa aiemmin tapahtuneeseen, ilmoita sekä uhrin että tekijän huoltajille mahdollisimman pian. Suosituksena on Wilma -viesti, jolloin se tekijöiden nimet sisältävänä on mahdollisimman samansisältöinen molempien osapuolten huoltajille. Kerro, että se on tämänhetkinen tieto, mutta mahdollista koulussa tapahtunutta/tapahtuvaa ryhdytään vielä selvittämään.
- Ilmoita huoltajille välittömästi koulussa tapahtuneesta vakavasta epäasiallisesta kohtelusta, jos asia on varmistunut muuksi kuin riitatilanteeksi ja jos Työrauhapaketin yhdenvertaisen puuttumisen ohjeistuksen mukaan siitä on seurauksena muu kuin oppilaiden kanssa keskustelu. Kerro samalla, mitä toimenpiteitä koulussa tullaan tekemään. Jos et osaa kuvata, mitä tehdään, niin ilmoita, että asiassa aletaan toimia ja heille ilmoitetaan myöhemmin, mitä tehdään.
- Keskustelun vaatineista tilanteista on syytä ilmoittaa. Wilma-tuntimerkintä riittää ilmoitukseksi huoltajille. Tilanteiden törkeys, toistuvuus ja vakavuus määrittävät yhteydenottoja.

4. Yhteistyö huoltajien kanssa

- Viestintää huoltajille voi tehdä tuntimerkinnöillä, Wilma-viestillä tai puhelimitse.
- Työrauhapakettissa on lisäohjeita.
- Huoltajien tapaamisia ja yhteistyötä on tehtävä tiiviisti, mikäli on kyseessä törkeä, vaarallinen tai rikoksen tunnusmerkit täyttävä teko tai oppilas jatkaa epäasiallista kohtelua toistuvasti aiemmista puuttumisista välittämättä.

5. Oppilaalle tarjottava tuki ja ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin:

- Kiusaamista, häirintää, syrjintää tai väkivaltaa kokenut uhri tai siihen syyllistynyt tarvitsee tukea.
- Tukea antavat myös opettajat työtehtäviensä puitteissa.
- Opiskeluhoollollista tukea antavat kuraattori, terveydenhoitaja tai psykologi. Tarvittaessa ohjataan muiden yhteistyötahojen palvelujen piiriin.

6. Yhteistyö viranomaisten kanssa:

- Työrauhapakettissa on yhdenvertaisen puuttumisen ohjeistuksen mukaisesti määritelty tilanteet, joissa yhteys lastensuojeluun tai poliisiin tehdään joko aina tai harkinnanvaraisesti. Tällöin on yleensä kyseessä erittäin suurta vaaraa tai vaaran uhkaa aiheuttanut tai mahdollisesti rikokseksi epäilty tapahtuma.
- Koulu sitoutuu em. ilmoituksia tehdessään yhteistyöhön viranomaisten kanssa, mikäli se heidän arviointinsa mukaan katsotaan tarpeelliseksi.
- Yhteistyön esteenä voi olla asiakkaan oman tahdon ilmaus, että halutaan toimia ilman koulun edustajien läsnäoloa.
- Kohdassa 3.8. on lueteltu joitakin mahdollisia yhteistyötahoja, joita voidaan aina myös konsultoida.

7. Tilanteen seuranta:

- Selvittämisen jälkeen on suunniteltava ja sovittava, miten tilannetta seurataan ja kuka seurannasta on vastuussa.
- Koulussa aikuiset, jotka tietävät asiasta, seuraavat oppilaiden käyttäytymistä arjessa aiempaa herkemmin kiinnittämällä huomiota eleisiin, ilmeisiin, naureskeluun, kommentteihin, ryhmittymiin, yksinäisyyteen jne.

- Kohteena olleelta oppilaalta voi kysyä tavattaessa viikoittain tai tarvittaessa useammin, onko tilanne rauhoittunut ja tuntee oppilas olonsa turvalliseksi? Onko ilmennyt jotakin uutta esim. muiden oppilaiden taholta tai jotakin uudenlaista loukkaavaa? Arjessa esitetty kysymys riittää, jos ei ole kyse erittäin vakavista teoista. Tärkeää on kysyä, ovatko oppilaiden välit korjaantuneet. Oletuksena on asiallinen suhtautuminen toiseen.
- Mikäli on ollut kyse vakavasta epäasiallisesta kohtelusta, on syytä keskustella kummankin osapuolen kanssa erikseen ja mielellään jossakin vaiheessa yhdessä.
- KiVa Koulu -menetelmässä seuranta tapahtuu sovittuina ohjelman mukaisina tapaamisina.
- Seurannan tulisi kestää vähimmillään kaksi viikkoa. Seurantajakson pituus sovitaan tapauskohtaisesti yhdessä oppilaiden kanssa, jotta he oppivat ottamaan myös itse vastuuta ja tulevat kuulluksi.
- Seurantaa on syytä jatkaa, jos vähänkään jää tunne, että osapuolten välit eivät ole puuttumisesta huolimatta asialliset.

8. Anteeksipyyntö – merkityksellinen vai tavan vuoksi lausuttu vaatimus?

- Anteeksi pyytäminen on joillekin vaikeaa. Koulussa sitä opetellaan varsinkin tahattomasti tapahtuneissa tilanteissa. Tarkoituksena on pyynnöllä ilmasta: Ymmärrän sinun pahan olosi ja olen siitä pahoillani! Luulit ehkä, että tein teon tahallisesti, mutta se oli vahinko! En ymmärtänyt, että loukkaannut sanomastani, mutta nyt tiedän, enkä tee sitä enää! Toivon, että mielesi rauhoittuu ja voimme olla toisiamme kohtaan jatkossa ystävällisiä.
- Anteeksipyyntö ei ole sovinnon rakentamisen ehto. Tärkeämpiä ovat selvittelyn jälkeiset teot ja se, että ymmärtää omien tekojensa vaikutuksen toiseen.
- Anteeksipyyntö voi toisinaan lisätä tunnetta, että kaikki ei olekaan sovittu, jos sen sanoja tekee sen vain aikuisen pyynnöstä ja lausuu sanan ”anteeksi” tuhahtaen tai väkijäisesti.

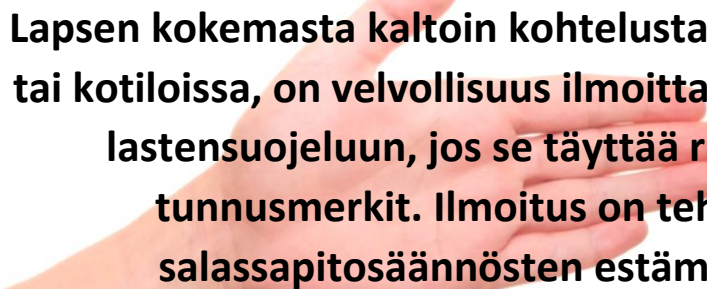
9. Puuttumista edellyttävien tilanteiden selvittelyn ja käsittelyn tiedottaminen:

Oppilaiden väliset suhteet vaikuttavat opetustilanteiden onnistumiseen merkittävästi.

Kärjistyneet tapahtumat on syytä välittää tiedoksi myös seurannan tehostamiseksi:

- luokanopettajalle tai luokanohjaajalle, jotka kertovat tarvittaessa muille oppilasta opettaville
- rehtorille kaikki pitkittyneet tilanteet, mikäli hän ei ole jo ollut asian kanssa tekemisissä
- opiskeluhoitohenkilöstölle, mikäli osallisia on ohjattu hakemaan heidän tukeaan
- oppilaalle ja huoltajalle kerrotaan ketkä saavat tiedon ja miksi se on perusteltua

Ymmärtämällä oikeasti tekonsa vaikutuksen, voi tuntea katumusta!

Lapsen kokemasta kaltoin kohtelusta vapaa-ajalla tai kotiloissa, on velvollisuus ilmoittaa poliisille ja lastensuojeluun, jos se täyttää rikoksen tunnusmerkit. Ilmoitus on tehtävä salassapitosäännösten estämättä.

4.2 Toimintaohjeet, jos koulussa työskentelevä aikuinen on osallinen kiusaamiseen, häirintään, syrjintään tai väkivaltaan

Mikäli koulun aikuinen omalla toiminnallaan on osallinen epäasialliseen kohteluun, käsittelee asian aina hänen esimiehensä. Työnantajalla on sovitut toimintamallit, joita noudatetaan. Tällaiset tapaukset käsitellään aina perusteellisesti, ja silloin tarvitaan myös ulkopuolista tukea.

4.3 Toimintaohjeet, jos koulussa työskentelevä aikuinen joutuu kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän tai väkivallan kohteeksi

Koulun aikuinen, opettaja tai muu henkilökuntaan kuuluva voi joutua epäasiallisesti kohdelluksi työtehtäviä suorittaessaan.

Epäasiallista kohtelua voi olla esimerkiksi:

- Oppilas kiusaa sanallisesti, häiritsee tai fyysisesti loukkaa koskemattomuutta.
- Huoltaja lähestyy aggressiivisilla viesteillä, puheilla tai käyttäytyy uhkaavasti tai loukkaa fyysisistä koskemattomuutta.
- Joku muu henkilö kohtelee epäasiallisesti työtehtävissä.

Epäasiallisen kohtelun selvittely:

- Ensisijaisesti asianomainen työntekijä pyrkii vähintään yhden luotettavan aikuisen tukemana selvittämään ja sopimaan asian kiusaajan, uhkaajan tai aggressiivisen henkilön kanssa. Mikäli uhri ei ahdistavuuden tai pelon takia koe oloaan turvalliseksi tai ei tunne kykenevänsä selvittämään sitä edellä kerrotusti vastapuolen kanssa, ei hänen ole pakko sitä tehdä.
- Esteetön esimies osoittaa tukensa ja ottaa vastuun asian selvittämisestä, mikäli se ei ole onnistunut edellä kuvatusti tai mikäli tapahtuma täyttää rikoksen tunnusmerkit.
- Tarvittavaa tukea selvittelytapaamisiin järjestetään tilanteen mukaan.
- Otetaan yhteys työsuojeluvaltuutettuun, tehdään työsuojeluilmoitus ja mahdollisesti myös rikosilmoitus.
- Tarjotaan tukea henkiseen selviämiseen työterveyshuollon ja työnantajan tarjoamana.
- Pyritään jatkossa turvaamaan työntekijän työskentely niin, että vastaavaa ei enää pääsisi tapahtumaan.

5 Perehdytys

5.1 Opettajien ja muun henkilöstön perehdytys

Koulun opettajakunta ja henkilöstö perehdytetään tähän suunnitelmaan, sen edellyttämään vastuuseen ja toimintamalliin kunkin lukuvuoden alussa. Samalla perehdytetään myös käytettäviin tukimateriaaleihin ja varmistetaan, että jokainen opettaja tietää, mistä suunnitelma, muut aineistot ja ohjeet ovat löydettävissä. Opettajia muistutetaan KiVa koulu – menetelmään kuuluvien tuntien pitämisestä.

Tähän suunnitelmaan liittyy olennaisesti koulun Työrauhapaketti, jossa on esitetty koulun järjestyssäännöt, muita ohjeita sekä puuttumisen toimintamallit ja perusopetuksen kurinpitotoimet. Puuttumisessa ja kurinpitotoimissa arvioidaan aina tapahtuman vakavuusaste tukeutuen yhdenvertaisen puuttumisen ohjeistukseen. Koulussa rekisteröidään kurinpitotoimet Wilmaan. Rikosilmoituksen seuraukset eivät tule koulun tietoon.

5.2 Oppilaiden ja huoltajien perehdytys

Oppilaat perehdytetään tähän suunnitelmaan ja siihen liittyen:

- Vastuullisena perehdyttäjänä on luokanopettaja tai luokanohjaaja. On mahdollista järjestää myös useamman luokan yhteinen tilaisuus.
- Oppilaiden tulee saada tarvittavat tiedot syyslukukauden alussa.
- Tutustutetaan oppilaat myös koulun järjestyssääntöihin ja koko Työrauhapakettiin ikätaso huomioiden.
- Kerrotaan KiVa Koulu- ja Verso- toiminnasta ja esitellään oman koulun KiVa -tiimi.
- Jaetaan tiedote opiskeluhooltohenkilöstön toiminnasta ja tavoittamisesta.
- Muistutetaan oppilaita, että kannattaa osallistua koulun erilaisten suunnitelmien ja sääntöjen valmisteluun aina kun on siihen mahdollisuus.

Koulun aikuiset ovat turvallisia ja heille voi aina kertoa kokemastaan epäasiallisesta käytöksestä!

Huoltajille tiedottaminen:

- lukuvuoden alussa
- tieto tästä suunnitelmasta ja myös työrauhapaketista
- tieto opiskeluhooltohenkilöstön toiminnasta ja tavoittamisesta
- toimintaohjeet, jos oma lapsi joutuu kiusatuksi, häirityksi, syrjityksi tai väkivallan kohteeksi
- Suunnitelmaan voi tutustua myös koulun kotisivuilla.

6 Suunnitelman toteutumisen seuranta, arviointi, toiminnan kehittäminen ja päivittäminen

Suunnitelman toteutumista seuraa opiskeluhoultoryhmä. Se arvioi seuraavaa lukuvuotta suunniteltaessa mahdolliset muutos- ja kehittämistarpeet. Opettajilla ja oppilailla on oltava mahdollisuus osallistua suunnitelman laatimiseen. Myös huoltajien mielipiteitä kuullaan. Opiskeluhoultoryhmä suunnittelee osallistavia menetelmiä ja erilaisia toiminnan arviointitapoja.

Päivitysprosessista ja osallisuuden toteutumisesta vastaa opiskeluhoitoryhmä yhdessä koulun johdon kanssa. Suunnitelma päivitetään kolmen vuoden välein tai tarvittaessa useammin. Päivitysvuosi merkitään ylätunnisteseen ja muut tiedot alla olevaan taulukkoon.

Suunnitelman päivittäminen 2023	
Oppilaiden osallistuminen suunnitelman valmisteluun	15.4. tilaisuus toukokuu 2023
Oppilaskunnan kuuleminen	toukokuu 2023
Huoltajien kuuleminen	15.4.2023 tilaisuus ja toukokuu 2023
Voimaantulo	1.8.2023
Dekaanin hyväksyntä	12.6.2023
Seuraava päivitys	lukuvuosi 2025–2026

7 Tukiaineisto ja aiheeseen liittyviä linkkejä

Tukiaineisto kootaan opettajien yhteiskäytössä olevaan sovellukseen.

Tukiaineistosta löytyvät:

- huoltajille lukuvuoden alussa lähetettävät ohjeet
- oppilaiden tietoon lukuvuoden alussa saatettavat ohjeet
- tukipaperi kiusaamisen, häirinnän, syrjinnän ja väkivallan kartoittamiseksi
- muita materiaaleja

Opiskeluhoitoryhmä hoitaa opiskeluhuollon palvelujen tiedottamisen.

Linkkejä ja hyviä ohjeita tai käytäntöjä:

- Opetushallituksen nettisivut [Ei kaikelle väkivallalle](#)
- Riku [rikosuhripäivystys](#)
- Poliisi [seksuaalirikokset](#)
- [Turvataitokasvatus](#)